

Славейковия

АБОНАМЕНТЪ:

България: за година 300;
 1/2 година 150; 3 мес. 80 лева.
 Странство: година 800; 1/2 год.
 400 лв.; 3 мес. 200 лв. Америка
 за год. 6 долар; 1/2 год. 3 дол.

ОБЯВЛЕНИЯ:

На кв. см. . . . . 2 лв.
 Малки обявления на дума 50 ст.
 Въ хрониката на редъ . 8 лв.
 Годишни и вѣнчални . 40 лв.

Редакция и администрация, пл.
 „Славейковъ“ № 1.

Телефонъ № 2391.

ВСЪКЪДНЕВНИКЪ ЗА ПОЛИТИКА, КУЛТУРЕНЪ ЖИВОТЪ И ИНФОРМАЦИЯ

Директоръ: Г. Кулишевъ

Верковичъ като народен будителъ

(Изъ автобиографията на архим. Иона Маджаровъ)

Съобщава А. П. Стовловъ

Стефанъ Верковичъ, известенъ по нашитѣ мѣста подъ име „антикалкия“, бѣше сериозенъ ученъ, добродушенъ и приветливъ. Той бѣше изпратенъ отъ сръбското правителство въ Съръ, за да събира не само антики (стари монети), но и исторически паметници, главно народни пѣсни, приказки, обичаи, предания и др., при това да се запознае отблизо съ славянското население въ Македония и да докажа предъ свѣта, че то е сръбско, като се основава най-вече на развалинитѣ отъ сѣрскитѣ нѣкогашни кули при манастиря „Св. Иванъ“, недалечъ отъ Съръ, които ужъ били граденъ отъ Стефанъ Душанъ. Обаче този справедливъ археологъ не прие да си криви душата, да лъже свѣта, че въ Македония славянското население е сръбско: не можа да намѣри нито една дума сръбска, или другъ

нѣкакъвъ признакъ у народа, който да доказва, че е имало и има тукъ сърби. Той тукъ намѣри българи и съ чисти български обичаи и характеръ, съ чистъ български езикъ и въ всѣко друго отношение българско население. Събираше около себе си стари мъже и жени, всѣкакви просияци и пѣснопойци и ги разпитваше за едно-друго и главно записваше отъ тѣхъ стари пѣсни и приказки; събираше мъжки и женски дрехи отъ българското население и ги изпращаше въ Русия и съ тѣхъ доказваше, че македонското славянско население е българско, а не сръбско. Всичко това накара сръбскитѣ фантазори да намразятъ Верковича, за дето не докажа, че Македония е населена съ сърби, а не съ българи.

Сръбското правителство му прѣкъсна помощта и не му заплати

много монети, които му прѣпращаха. Той се обърна за помощъ къмъ Русия, като ѝ изложи своитѣ научни изследвания и материали отъ Македония. Руското правителство му отпусна помощъ и продължаваше да му дава до излизането на „Веда словена“, която се приписа за негово творение, а не народно. Верковичъ много страда, докато най-сетне се принуди да отиде въ Русия и тамъ лично да обясни, че пѣснитѣ въ „Веда Словена“ не сж негово творение, а народни, записани отъ помаци въ Родопитѣ и въ Неврокопско. Тукъ Верковичъ даде усѣтъ да докаже истинността на пѣснитѣ въ „Веда словена“, не знамъ. Колкото пъкъ, че авторството имъ се отдава на Иванъ Гологановъ, ще кажа нѣколко думи и за него.

Покойникътъ Ив. Гологановъ бѣше родомъ отъ с. Търлисъ (Неврокопско) и внукъ на почетния старецъ Теодосий, бившъ игуменъ на манастиря „св. Иванъ“ при Съръ. Той бѣше повиканъ още малтъкъ отъ вуйка си Теодосия въ казания манастиръ и от-

тамъ изпратенъ да се учи въ Сѣрското училище, кждето се учехъ азъ и братята му, бившиятъ Скопски митрополитъ Теодосий и архимандритъ Николаѣ. И тримата братя се издържаша отъ вуйка имъ Теодосий. Иванъ, като свърши сѣрското училище, започна да учителства въ селата, докато най-после се установи за винаги въ с. Крушово (Демиржисарско). Въ това село той учителства до края на живота си (помина се миналата година) и често посещаваше Съръ. Тукъ му се удаде възможность да се запознае съ Ст. Верковичъ, който обикновено пъкъ заобикаляше по-свѣстнитѣ и грамотни българи и ги подбуждаше да обичатъ народността си и безъ стѣснение да изповѣдватъ че сж българи.

Мѣстото му е тукъ, мисля, да изповѣдвамъ откровенно, че още, ввучатъ думитѣ на тоя справедливъ археологъ, който на българчетата казваше:

„Дечица, учете се въ грѣкитѣ училища, понеже нѣмате български, а науката е все една, на

какъвто и езикъ да бжде, но не забравяйте, че сте българчета, защото е срамота да се отказва човѣкъ отъ народността си“.

Тѣзи думи силно влияеха на насъ, българчетата, когато се учехме въ сѣрскитѣ грѣкки училища. Той каише всѣки отъ насъ да се научимъ да четемъ и пишемъ по български, за да му записваме народни пѣсни, приказки, обичаи и др. отъ роднитѣ ни мѣста. Азъ и другаритѣ ми записвахме такива материали за Верковича, но Иванъ Гологановъ, като по-голямъ отъ насъ, записваше повече и по-добре отъ насъ. И като учителъ той продължаваше да записва пѣсни и приказки, главно отъ родопскитѣ помаци. Отъ неговни пѣсни Верковичъ издаде две голѣми книги подъ име „Веда Словена“. Нѣкои учени писаха, че пѣснитѣ въ „Веда Словена“ не сж истински, а съчинени отъ Верковича и Гологанова.

Колкото за съществуването на тия пѣсни въ народа ни, азъ отъ своя страна не мога да се произнеса положително, защото,

при всичкитѣ ми страдания, нѣмахъ възможность да провѣря дали ги има между помацитѣ. Не допускамъ, обаче, да сж съчинени отъ Гологанова, както нѣкои мислятъ, защото нѣмаше причини да създава такива чудновати пѣсни. На това мнение сж Дозонъ, бивши Пловдивски френски консулъ, и Вл. Качановски, русинъ. Последниятъ лично ментъ каза въ Сблунъ, че единъ помакъ по пѣтя отъ Баракли Джумая до Солунъ му пѣлъ пѣсень за „Орфейнъ юнакъ“ и че „бабайко“ му (баща му) знаелъ много по-добре да пѣе тая съ други такива пѣсни.

Както и да е, споредъ мене, тѣзи двама мъже Стефанъ Верковичъ и Иванъ Гологановъ, сж много заслужили на нашия народъ, защото обърнаха внимание съ „Веда Словена“ и съ други книжковни работи отъ Верковича на образования свѣтъ за българския народъ.